Statens räddningsverks författningssamling

Utgivare: Key Hedström, Statens räddningsverk
ISSN 0283-6165

SRVFS 2004:5

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om rengöring (sotning)

Räddningstjänst och förebyggande åtgärder enligt lagen om skydd mot olyckor

Statens räddningsverk meddelar föreskrifter och allmänna råd inom följande lagstiftningsområden:

- Allvarliga kemikalieolyckor
- Brandfarliga och explosiva varor
- Civilt försvar
- Ordning och säkerhet
- Räddningstjänst och förebyggande åtgärder enligt lagen om skydd mot olyckor
- Teknisk kontroll
- Transport av farligt gods

Beställningsadress
Norstedts Juridik AB
Kundservice
106 47 Stockholm

Telefon
08-690 91 90
Fax
08-690 91 91

E-post
kundservice@nj.se
Internet
www.fritzes.se

ISSN
0283-6165

Allmänna råd

SRVFS 2004:5

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om rengöring (sotning);

beslutade den 13 februari 2004.

Följande allmänna råd och kommentarer ansluter till de regler som gäller för rengöring (sotning) enligt lagen (2003:778) och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor samt enligt Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 2003:11) om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll.

Termer och begrepp som används i lagen eller förordningen om skydd mot olyckor samt i Statens räddningsverks föreskrifter om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll har samma betydelse i dessa råd och kommentarer.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. De är inte tvingande, utan deras funktion är att förtydliga innebörden i en författning (lag, förordning eller myndighetsföreskrifter) och att ge generella rekommendationer om deras tillämpning.

Allmänna råd är markerade med grå bakgrund.

Statens räddningsverk

ELISABETH SÖDERBERG

Ulf Lindén
(Enheten för bebyggelse och miljö)

Allmänt

Den rengöring (sotning) som skall utföras enligt 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor syftar till att förebygga brand. Den nya lagens tydligare betoning på brandskydd i kombination med ny kunskap om sotningens betydelse för riskerna för brand har medfört att imkanaler i enskilda hushåll inte längre omfattas av lagens krav på sotning. Dessutom anser Statens räddningsverk inte att det finns brandskyddsmässiga skäl för att sota vissa anläggningstyper lika ofta som tidigare varit fallet. Som en vägledning för kommunernas arbete med att fastställa frister för sotningen har Statens räddningsverk tagit fram exempel på frister vilka redovisas nedan.

Den enskilde har det primära ansvaret för sitt eget brandskydd. Enligt 2 kap. 2 § lagen om skydd mot olyckor skall också ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Som en följd av den enskildes ansvar för brandsäkerheten bör ägare eller nyttjanderättsinnehavare av byggnader eller andra anläggningar anmäla sådana förändringar som kan föranleda ändring av sotningsfristen för en anläggning. Anmälan bör göras direkt till den som utför sotningen för kommunens räkning. Som exempel på en sådan åtgärd som bör föranleda anmälan kan nämnas byte av bränsleslag.

För att kommunen skall kunna utforma och följa upp sotningsverksamheten bör kommunen, eller den som utför sotningen åt kommunen, ha uppgifter om de byggnader och andra anläggningar i kommunen där sotning skall göras. För varje byggnad eller annan anläggning bör det framgå hur ofta sotning skall utföras och när sotning genomförts.

Sotningens omfattning

Vid sotning av eldstäder med tillhörande rökkanaler samt imkanaler från restauranger och större kök bör samtliga delar, där sot eller andra brandfarliga beläggningar kan avsättas, rengöras i sådan omfattning att risken för uppkomst av brand och skadeverkningar vid en brand minimeras.

Om det i samband med sotning upptäcks brister i anläggningen som kan medföra risk för uppkomst av brand bör den som är ansvarig för sotningen underrätta fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren om detta.

Kompetenskrav

Som följer av 3 kap. 14 § lagen om skydd mot olyckor omfattas även den som utför sotning för kommunens räkning av kraven på lämplig kompetens.

De personer som utför sotning för kommunens räkning bör ha genomgått yrkesutbildning för skorstensfejare och skaffat sig tillräcklig erfarenhet genom yrkesverksamhet inom området.

Sotningsfrister

När kommunen fastställer sotningsfrister för olika typer av anläggningar bör fristernas längd prövas mot bakgrund av hur följande faktorer påverkar brandskyddet:

- sotbildning,
- bränsle,
- typ av anläggning,
- energibehov med hänsyn till klimatförhållanden, och
- bebyggelsestruktur.

Nedanstående exempel kan användas som en vägledning för kommunens arbete med att fastställa frister.

Värme-, varmvatten-, varmlufts- och ångpannor

Om pannan ingår i en värmecentral som står under kontinuerlig övervakning av en kvalificerad driftsledare kan sotning utföras med fristen 4 år, oavsett vilket bränsleslag som används.

I övriga fall kan, om eldning sker med ***fasta bränslen***, sotning göras enligt följande.

Frist	**Tillämpningskriterier**
3-5 ggr/år	Avser konventionella pannor. – Fristen 3 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 5°C eller högre. – Fristen 4 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen överstiger ca + 1°C men understiger ca + 5°C. – Fristen 5 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 1°C eller lägre.

2-3 ggr/år	Avser pannor med keramisk inklädnad i förbränningskammaren eller motsvarande konstruktion för effektiv förbränning av bränslet och där pannan är ansluten till ackumulatortank eller motsvarande anordning. – Fristen 2 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 5°C eller högre.
1-2 ggr/år	Avser pannor där eldning sker med träpellets eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle och där eldningsapparaten är speciellt konstruerad för effektiv förbränning av bränslet. – Fristen 1 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 5°C eller högre.

Om eldning sker med ***flytande bränslen*** kan sotning göras enligt följande.

Frist	**Tillämpningskriterier**
3-5 ggr/år	Avser pannor där eldning sker med tung eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle. – Fristen 3 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 5°C eller högre. – Fristen 4 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen överstiger ca + 1°C men understiger ca + 5°C. – Fristen 5 ggr/år kan tillämpas när årsmedeltemperaturen i kommunen är ca + 1°C eller lägre.
1 år	Avser pannor där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat, från sotbildningssynpunkt, motsvarande bränsle och pannans märkeffekt överstiger 60 kW.
2 år	Avser pannor där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle och pannans märkeffekt uppgår till högst 60 kW.

Köksspisar, ugnar och andra jämförbara förbränningsanordningar

Om eldning sker i större omfattning än för enskilt hushålls behov kan sotning göras enligt följande.

Frist	**Tillämpningskriterier**
6 ggr/år	Avser eldstäder där eldning sker med fasta bränslen, tung eldningsolja eller annat från sotbildningssynpunkt motsvarande bränsle.

1 år	Avser eldstäder där eldning sker med lätt eldningsolja eller annat, från sotbildningssynpunkt, motsvarande bränsle.

Om eldning sker för ett enskilt hushålls behov kan sotningsfrister för lokaleldstäder tillämpas.

Lokaleldstäder

Om eldning sker i lokaleldstäder kan sotning göras enligt följande.

Frist	Tillämpningskriterier
1 år	Avser eldstäder som utgör den primära källan för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd eller för matlagning.
4 år	Avser eldstäder som *inte* utgör den primära källan för uppvärmning av det utrymme där eldstaden är uppställd eller för matlagning.
4 år	Eldstaden är belägen i ett fritidshus

Imkanaler i restauranger eller andra större kök

Sotning kan ske 3 gånger per år. I fråga om imkanaler i kök som endast används för uppvärmning av mat eller liknande verksamhet kan sotning ske 1 gång per år.

Övrigt

Kommunens föreskrifter om sotningsfrister bör även reglera möjligheterna till undantag från sotningen när eldning inte skett mellan två sotningstillfällen, övergångsförfarandet vid införandet av nya föreskrifter om sotningsfrister samt möjligheter att, i enskilda fall, ändra sotningsfristen när det är betingat av brandskyddsmässiga skäl.

Medgivande att fastighetsägare utför eller låter annan utföra sotning på den egna fastigheten

Som följer av 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor får kommunen, efter ansökan, medge att en fastighetsägare utför eller låter någon annan utföra sotning på den egna fastigheten om sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt betryggande sätt. Ett medgivande kan återkallas om det vid brandskyddskontroll eller tillsyn skulle visa sig att sotningen inte skett på ett sådant sätt att anläggningen är säker från brandskyddssynpunkt.

Prövning av ansökan

Vid prövning av ansökan bör kommunen beakta förbränningsanordningens komplexitet, risksituationen, den enskildes kunskap samt de generella

förutsättningarna för uppgiften. Prövning av ansökan bör omfatta förutsättningarna för att utföra sotning av anläggningen i dess helhet.

Den som skall utföra sotningen bör kunna visa att nödvändiga kunskaper om sotning och brandskydd föreligger.

När en fastighetsägare ansöker om att själv få utföra sotningen inom den fastighet där denne själv är bosatt bör kommunen ta särskild hänsyn till att fastighetsägaren normalt har viss kunskap om anläggningens konstruktion och funktion samt ett eget intresse av att sotningen sker på ett sätt som ger god brandsäkerhet.

För de fall en fastighetsägare ansöker om att låta någon annan utföra sotningen bör kompetenskraven på utföraren inte skilja sig från vad som gäller för de personer som utför sotning för kommunens räkning.

Utformning av beslut

Beslut om medgivande bör innehålla uppgifter om:

- fastighetsbeteckning,
- vilket sotningsobjekt som avses,
- tillämplig sotningsfrist,
- vem som har fått medgivande att utföra sotningen,
- hur utförda sotningar skall dokumenteras och kontrolleras,
- giltighetstid och
- villkor för återkallande av medgivande.